

Toespraak Annemie Turtelboom, 1 februari 2010

Dames en Heren

Ik wens eerst en vooral de voorzitters van de twee centra voor politiestudies en hun medewerkers te bedanken omdat ze de evaluatietrein van de federale politie op kruissnelheid houden. Dat een Centrum voor Politiestudies iets doet met zo'n evaluatieverslag als dat van de Federale Politieraad lijkt me vanzelfsprekend. Dat het Centrum er zo de tanden in zet en inhoud weet te geven aan het debat, is echter een extra compliment waard. U heeft uw afspraak niet gemist en uw visitekaartje blinkt wat meer.

Ik wil hier vandaag echter niet zozeer terugblikken, dan wel vooruitkijken. De politie is, zoals elke grote moderne organisatie, aan permanente verandering onderhevig. Tien jaar na de Big Bang kunnen we tevreden terugblikken en enkele mankementen vaststellen. Maar we moeten ons vooral afvragen waar de politie de komende tien jaar naartoe wil, waar ze over tien jaar wil staan. Ik ga daarbij, wees gerust, niet uit een glazen bol putten en u bijvoorbeeld voorspellen wie er in 2020 minister en commissaris-generaal zal zijn. Ik zal het bescheidener aanpakken en enkele krachtlijnen uitzetten.

Il y a dix ans, notre pays a opté pour une police intégrée, structurée à deux niveaux. Les structures ont effectivement été modifiées en profondeur et relativement vite, ce qui ne veut pas dire de façon irréfléchie. La structure actuelle du paysage belge de la police est relativement unique.

D'une part, nous sommes restés fidèles à un certain nombre de principes qui sont typiques pour l'action policière dans les pays latins. Je pense à la distinction entre la police administrative et la police judiciaire. Ou au rôle déterminant des autorités pour diriger la police et au processus décisionnel à la police.

D'autre part, la réforme a également essayé d'intégrer dans sa réforme des éléments qui caractérisent la police anglosaxonne. Typique de cette tendance est l'ancrage local. La direction et la gestion de la police sont devenues dans la philosophie générale de la police en premier lieu des affaires locales.

Il ressort du rapport d'évaluation de 10 ans de réforme de la police que le choix du "best of both worlds" (le meilleur des deux mondes) est positif. La structure est acceptée, reconnue et portée. Pourtant, le rapport d'évaluation et les séminaires ont aussi fait apparaître quelques points névralgiques.

Si, partant de ce constat, nous portons le débat vers les missions essentielles et la vision à long terme de la police, je pense qu'il y a suffisamment de pistes dans la philosophie actuelle et le modèle intégrée pour avancer.

Er zijn denk ik, als we het over een lange termijnvisie voor de politie hebben, drie duidelijke richtingen aan te wijzen. De eerste is die van de gemeenschapsgerichte politiezorg, de tweede die van de responsabilisering van de agenten, de derde die van het partnerschap in veiligheidszorg.

De gemeenschapsgerichte politiezorg zoals we ze in België gedefinieerd hebben, beoogt een politie door en voor de gemeenschap, en is een eerste baken. De politie en de politieorganisatie is er voor de burger. Dat brengt een grotere panoplie aan taken met zich mee dan misdaadbestrijding. Nochtans is criminaliteit de vanzelfsprekende associatie die met politie gemaakt wordt.

Maar uit het historisch onderzoek dat in de seminars aan bod kwam heb ik vastgesteld dat de meest essentiële politiefunctie in de geschiedenis van de politie niet de misdaadbestrijding blijkt te zijn geweest, maar ook en vooral de conflictregulering, de probleemoplossing en de hulp aan de bevolking. Net deze elementen zijn ook eigen aan de brede filosofie van politiewerking waarvoor we in België gekozen hebben.

Een tweede baken is voor mij de **erkenning van de individuele verantwoordelijkheid op elk niveau van de politiezorg**. Een uitvoeringscultuur, zo typerend voor de politiewerking in de Latijnse landen, moet plaatsmaken voor een cultuur van responsabilisering. Dat betekent niet dat

elke medewerker op het terrein naar eigen goeddunken kan handelen. Het betekent wel dat hij of zij alle instrumenten en alle mogelijke steun vanuit de organisatie en haar leidinggevenden moet krijgen om een uitgebalanceerde politiezorg op maat mogelijk te maken. De organisatie moet, binnen de wettelijke en filosofisch vastgestelde marges, ten dienste staan van de best mogelijke politiezorg op het terrein.

Een derde baken is **de politie als partner in veiligheidszorg**. Integrale en geïntegreerde veiligheid is niet de zorg van de politie alleen. Ze moet tevens bereid zijn haar acties af te stemmen op die van andere actoren/partners die actief zijn inzake het verbeteren van de veiligheid. En ik zou zelfs, overeenkomstig een aantal standpunten ingenomen in de seminars, nog een stap verder durven gaan. De politie is niet enkel een partner in veiligheid maar is steeds een partner voor het vrijwaren van de openbare orde in termen van rust, veiligheid en gezondheid. Veiligheid vormt hierin dus maar één van de componenten.

Nauw verweven met die derde richting waar de politie uitmoet, zijn natuurlijk de keuzes tussen privaat-publiek, technologiegedreven versus bemenste politie, dan wel reguliere of bijzondere politiediensten. Ik ben ervan overtuigd dat de huidige filosofie reeds elementen aanreikt, en wil er daarom even dieper op ingaan.

Privatisering van bepaalde politietaken is voor mij bespreekbaar. Bepaalde taken die vandaag door de politie worden uitgevoerd, kunnen inderdaad door of samen met andere partners gebeuren. Maar die private actoren moeten steeds annex aan de politie taken uitvoeren. Zij mogen de plaats van de politieagenten niet innemen. Gebeurt dit wel, dan is het directe gevolg een opschaling van bevoegdheden en een permanente vraag naar meer middelen door die partners. Dit zou uiteindelijk met zich meebrengen dat we bijkomende polities creëren en dus dat de privatiseringsoperatie zichzelf uitholt. Met andere woorden: private diensten kunnen, maar enkel voor specifieke taken, onder heel strikte voorwaarden en steeds in synergie met de politiediensten. En ook private diensten moeten uiteraard onderworpen zijn aan het principe van verantwoording of 'accountability'.

Een *technologie gedreven* politie of niet is eveneens een veel complexere vraagstelling dan het lijkt. De vraag die men zich bij elke mogelijke ingebruikname van technologie moet stellen is: wat

is de effectiviteit, de kost, de opportuniteit? Eén voorbeeld: technologie voor identificatie van vervalste documenten is verdedigbaar, want ze betekent doeltreffender werken en gaat niet in tegen ideeën van gemeenschapsgerichte politiezorg.

Voor wat betreft *reguliere en bijzondere politiediensten* blijkt uit de wetenschappelijke literatuur die bestaat over gespecialiseerde eenheden, dat specifieke culturen zich ontwikkelen die deze eenheden doen 'autonomiseren' en 'elitariseren'. Bijzondere politiediensten kunnen uiteraard een operationele meerwaarde hebben. Waakzaamheid is wel geboden naar de duur dat iemand in een dergelijke dienst werkt. Ook moet men zorgen voor sterke banden met andere eenheden en vooral met het grotere geheel van politie. Het is daarom des te belangrijker dat de leden van dergelijke eenheden beseffen dat zij maar één radertje in het geheel van de politiezorg zijn, eerder dan te geloven dat de gekozen filosofie niet voor hen geldt.

Mesdames et Messieurs,

Nous souhaitons avancer dans trois directions: le partenariat sur lequel je me suis étendue un peu plus longuement, la responsabilisation, et l'orientation vers la communauté. Le rôle des dirigeants, et en premier lieu des mandataires, dans la mise en oeuvre de ces balises, est extrêmement important. Leur mission principale est d'organiser leurs corps et leurs directions en conséquence, et de la manière la plus rationnelle et rentable.

Le dirigeant doit avant tout incarner et réaliser le partenariat lui-même, oser prendre ses responsabilités, et orienter l'organisation dans la direction dans le service externe et interne. Dans ce cadre, le dirigeant doit faire travailler la police comme une organisation moderne avec une gestion rationnelle mais également guidée par l'information.

Ce qui frappe dans ce contexte, c'est l'attention répétée dans le rapport du Conseil fédéral de Police, pour le système des mandats. Quatre critiques sont formulées:

- Trop peu de lettres de mission: c'est exact, mais le mouvement est en marche.
- Trop de mandataires à la police fédérale: c'est exact, le modèle de fonctionnement doit être revu sur la question. Ainsi nous allons probablement de douze entités verticales

au sein de la direction générale d'appui vers quatre axes horizontaux. Ceci n'enlève rien, entendons-nous bien, aux mérites des mandataires actuels.

➤ Des mandats trop longs: à ce sujet, je souhaite plus de réflexion. Le législateur a précisément rompu avec la prolongation limitée des mandats. Cette question mérite un débat plus approfondi qui doit s'étendre aux possibilités de carrière après le mandat. J'ai donc un message clair à destination des mandataires présents: je ne prendrai aucune initiative nouvelle quant à la durée du mandat.

➤ Et pour finir, une évaluation imparfaite : je me rends compte qu'il y a un plaidoyer pour une meilleure procédure de désignation et pour une meilleure procédure d'évaluation pour les fonctions dirigeantes. Certaines fractions politiques souhaitent renforcer le rôle du Conseil de Police dans ces procédures. D'autres par contre , prêchent en faveur d'une procédure plus externe. A ce propos, le législateur a également légiféré en 2006 mais cette question, plus que celle de la durée des mandats, mérite un affinement des règles.

C'est en partant des trois balises précitées qu'un débat doit avoir lieu sur les missions essentielles de la police. Il s'agit essentiellement d'un débat sur l'affectation des personnes et des moyens qui se fonde sur les attentes qui sont légalement formulées à l'égard la police et en conformité avec l'orientation vers la communauté. A ce moment, la police fédérale se penche notamment sur la question de savoir si chaque direction, service ou cellule a encore suffisamment de plus-value ou de pertinence pour tout le fonctionnement intégré. Et ce sont des questions qu'il faut poser, vu les partenaires, qu'ils soient privés ou non, qui nous ont rejoints sur le terrain. Il faut oser lancer le débat sans tabous, en concertation avec tous les partenaires dans la sécurité, et sans perdre de vue l'intérêt collectif. Il faut faire des choix.

Dans un de ces débats au cours des séminaires, la question a été posée quant à savoir si l'attention portée aux missions essentielles signifiait que la police se repliait sur son 'core business'. Ce 'business' était alors assimilé à l'usage de la force, ou une police répressive/réactive. Je souhaite nier en bloc.

La répression n'est pas une mission essentielle mais une modalité d'action. Et la répression n'est utilisée que lorsque les autres voies sont épuisées. En outre, une telle perspective, va à l'encontre de l'article premier de la Loi sur la fonction de Police, lequel stipule que la police est le

garant de la protection des droits et libertés individuelles. Ceci n'est pas le cas d'une police purement répressive.

Le débat sur les missions essentielles ne peut être mené sans parler de la culture d'entreprise de la police. Dans un des séminaires, il a été dit que la réforme de la structure a occulté toute attention pour la culture. Ou encore, que l'on espérait que le changement de structures allait mener à une culture harmonisée. Des changements de culture sont habituellement plus longs à venir. Je n'ai aucun mal à reconnaître qu'il s'agit d'une voie qui reste à explorer. Mais en même temps, je dois reconnaître que les principales balises pour le changement de culture ont été posées. Je me réfère à la philosophie générale qui a été mentionnée. Marquer son intérêt pour cette culture d'entreprise est à mon sens, essentiel.

Dames en Heren

Van evaluatieverslagen is geweten dat ze, al dan niet snel, nogal eens in een lade verdwijnen en dan meestal niet in de bovenste lade.... Dat is duidelijk niet het geval met het evaluatieverslag van de federale politieraad over 10 jaar politiehervorming. Het is en blijft een referentiedocument bij het uittekenen van mijn beleid.

Ik zal deze week in de Kamercommissie Binnenlandse Zaken toelichting gegeven over wat reeds werd gerealiseerd : de uitbreiding van de ordehandhavingscapaciteit, het nieuw werkingsmodel voor het interventiekorps, de wet inzake schaalvergroting van de zones, de nieuwe loonmotor, de aanpak van de afzonderlijke databanken, de nieuwigheden inzake selectie : u ziet, samen realiseren we het één en ander.

Ik ga in de Kamer ook aangeven welke initiatieven lopende zijn. Het zijn er ook heel wat en niet toevallig in die domeinen die tijdens de voorbije studiedagen aan bod kwamen : wijkwerking, informatiehuishouding, financiering, kwaliteitstoezicht, opleiding, tucht, kerntakendebat.... Ik bemerk trouwens dat het Centrum voor Politiestudies zo lucide is geweest om veel Parlementairen mee in het "bad"/ debat te trekken.

U mag er van op aan dat ik die dynamiek constant zal blijven voeden. De fundamenten van de politiehervorming en de bereikte resultaten moeten worden gekoesterd : dat is mijn maar ook uw maatschappelijke verantwoordelijkheid. Daarnaast moeten we blijven nadenken over een verdere optimalisering van de politie in ons land en over de verdere precisering van haar rol. Geen enkel bedrijf van die omvang kan het zich veroorloven stil te staan of niet na te denken over een toekomst over vijf à tien jaar. Ik wil dat voor de politie blijven doen. En ik hoop daarvoor, zoals voor het voorbije debat, op uw medewerking te mogen rekenen.

Ik dank u voor uw aandacht.
